

Pěšinka pro podivíny

Pěšinka pro podivíny – takové slovo našli pro stezku, kterou jsme zvolili. Není třeba se příliš rozčilovat. Co chtěl říci nepodivínský žurnalista tímto slovem?

Podivínem může se někdo jevit, jen kontrastuje-li jeho počínání s počínáním průměrných lidí. Podivínstvím je nutně každá nová myšlenka, zejména každá nová *dobrá* myšlenka. Kdo chce změnu věcí, je moc podivný člověk pro ty, kdož jsou spokojeni. Míti ducha je podivínství pro lidi, kteří ho nemají. Podivínstvím je krása pro ty, kdož nejsou uzpůsobeni vnímati ji. (Viz případ *Menší růžové zahrady* v témže znamenitém týdeníku, probírané týmž znamenitým redaktorem.) Podivínstvím je každé gesto, protože, víme, slušně vychovaný člověk se varuje gestikulací. Především však jsi podivínem, máš-li nějakou původní myšlenku. Jsou lidé, na nichž jest jenom jejich pitomost původní, a takoví ti to nikdy neodpustí. Což je tak zhruba případ slovuťného p. Ferdinanda Peroutky.

(1926)

Český, zejména pražský fašismus

Český, zejména *pražský* fašismus jest, pokud lze vidět z vnějších projevů, zjev pramálo vábný. Přidává prý se k tomuto hnutí mnoho lidí. Dobrá: pozorujme však, kdo to jest. Kromě nejobskurnějších živelů národně-demokratických a odpadků ze všech jiných stran sdružují se kolem neurčitého jádra ne nepatrné vrstvy nespokojenců. K nespokojenosti je u nás dost příčin. Stačí to konstatovati, vyšetřovati to není času a bylo by to skoro zbytečné. Co je však nejnápadnější na našem pražském fašismu, jest ta okolnost, že se najde dosud tolik mladých lidí, kteří jsou ochotni sloužit svými pěstmi nové ideji. Skoro tragické na jejich případu jest to, že o ideu se konec konců ani nejedná, neboť – dlužno to pamatovat – není řeči o ideji tam, kde není ducha. Sterilnost a sprostota, spodina nejhoršího druhu, šplhavost a zaslíbená bláhovost – to jest to, co se vyvíhuje nad davy ochotné sloužit, co je vynášeno tisícerými mladými pažemi na tribuny. Poslouchejte štěkot hlasatelů nového pořádku! Což jsme skutečně došli v politickém životě tak daleko, že je možno, aby nabývalo půdy takové hnutí bez hlavy, bez paty, bez páteře! Mentalitou těchto odpůrců měřena naše demokracie jeví se ještě horší, než snad ve skutečnosti jest. Jest třeba oháněti se na všechny strany. Jsou nepřátelé nalevo, napravo, vpředu i vzadu, jsou i takoví, kteří odkoukávají gesta a karikují je. Ti jsou snad nejhorší, neboť diskreditují a znemožňují na dlouhá desetiletí věci a cíle, plánovitě připravované s velikou láskou a oddaností.

Potírá-li se systém stranický, víra v demokracii a parlamentarismus, není tím řečeno, že by někoho uspokojily diktátorské choutky několika zmetků, kteří by se rádi dostali nahoru. Prská se proti Hradu, proti realistům atd., je určitá blahovůle k náboženství většiny národa. Je třeba dát si dobrý pozor na záluďnou

taktiku těch, kdož by rádi uchvátili moc. To vše je málo, nesmírně málo. Nepřesvědčuje nás nic o žádoucnosti toho, aby se dosavadní systém svrhl a zavedl nový, který hlásají naši fašisté. Rozdíl jest jenom stupňový. Jako byste si měli volit mezi upálením a oběšením. Nehodláme souhlasiti ani s tím ani s oním způsobem martyria. Jest konec konců nutno zavčas vésti demarkační linii mezi naší pozicí a těch, kdož vedou pražský fašismus. Vzdálenost mezi oběma jest v oblasti pojmové hierarchie vzdáleností nejvyššího a nejnižšího bodu. Nahoře jest teokracie, nejniže dole ochlokracie. Náš fašismus představuje zcela ryzí formu ochlokracie, kdežto my jsme pro teokracii, která jest podle Franka Wollmana novou aristokracií.

(1926)

Katolická Anglie

---

*Yet ever and anon a trumpet sounds
From the hid battlements of eternity.*
Francis Thompson

Dobře informující kniha George N. Shustera *The Catholic Spirit in Modern English Literature* je laděna celá na toto téma, vyňaté ze slavné Thompsonovy básně *The Hound of Heaven*. Bude někdy možno přinést ukázky z této publikace, bohužel příliš stručné a poněkud pretenciózní a neúměrné. Přece však i při nedostacích, které brání plnému požitku z těchto sedmnácti kapitol o katolickém risorgimentu v Anglii a jeho hlavních představitelích, jako byl vůdce oxfordského hnutí kardinál Newman (u nás, bohužel, tak neznámý), o básníku F. Thompsonovi, H. Bellocovi a G. K. Chestertonovi a mnohých jiných, jest to četba neobyčejně vděčná. Už první dvě kapitoly ukazují historii slávy Církve nejenom na ostrovech britských, ale v celé Evropě. Stejně jako předchůdci dnešních skvělých tvůrců mezi Angličany, žijících v komunitě s Církví, totiž Kenelmu Digbymu, jsme i autorovi této knihy ochotni prominouti nepochybné vady práce, již podniká, nebude však nikoho, kdo by mu upřel obdiv pro lásku a zápal, s nímž ji podniká.

„Splendid isolation“, kterou bych raději nazval „abominable isolation“, zvláště v duchovním životě, dnes už je dávno proražena. Evropa jest skutečnost, více: křesťanstvo, které utvořilo Evropu, jest skutečnost. Není dnes větší a vyšší skutečnosti pro nás. Všechny ideologie, ať se zdají sebebujarejší, blednou před ní. Anglie, heretická, zpupná, spokojená se sebou, hlavně: Anglie zpronevěřilá, v nejlepších svých představitelích se hlasitě přihlašuje k myšlence evropské jednoty.

Zdalo by se, že jednota víry jest jenom vnějším znakem této jednoty. Jest však právě naopak vlastním jádrem, základem této jednoty. Nejde jen o církevní organizaci, kterou je vidět na první pohled, jde o věci skryté, o sám život, který je nutno vdechnout zotavujícím se celku evropských národů. Konec konců jde o duši těla, které je jinak bezvládné anebo se nanejvýš v horečkách zmitá. To jest ono slovo Bellocovo: „Evropa se vrátí k víře, nebo zahyne.“

Abychom však nějak přispěli k znovuzbudování Evropy, je především třeba znát minulost. Odkrývání polozasutých základů jest práce nejpřednější. Sláva, jedinečnost a solidnost života regulovaného Církví, sjednoceného, vyrovnaného (pokud je ovšem možno eliminovat bídu z tohoto světa!) nejsou navěky ztraceny. Jsou jen zapomenuty. Doposud však není mnoho míst, kde by krása této znovu se vynořující Atlantidy svítila zvláště intenzivně. Bude třeba mnoha let čekání a práce, než např. i u nás mír staroříšský, to jest mír křesťanské Evropy zavládne nad celou vlastí.

V Anglii jest úsilí o sjednocení v říši Kristově neobyčejně živé. Spontánnost snahy, výsostnost ducha nových apoštolů jest nejen věc úctyhodná. Jest také povzbuzující. Jarost obrozující se Anglie dodává důvěru v konečný výsledek. Milujeme tuto mladou Anglii, jsme s ní solidární a rádi bychom, aby se jednou naše snahy setkaly. Proto jsme rádi knize Shusterově, že nám přibližuje více toto sympatické prostředí a sympatické postavy.

Budiž nám při té příležitosti dovoleno poukázati na stará pouta solidarity, která nás pojí s Anglií. Průměrný historik mluvívá o Wyclifovi a leccos se také ví o pokrevních svazcích panujících rodů. Nejskvělejší však ze všech postav, které nám dala Anglie a jimíž se chlubí nejen sama, nýbrž i naše země, byl Edmund Campian, první jezuitský mučedník. Noviciát trávil v Praze a v Brně, a když se stal po návratu z Říma knězem, byl přes šest let kazatelem a profesorem na jezuitské koleji pražské. Život tohoto spolužáka a přítele rytířského básníka Philipa Sidneyho, s nímž se, jak je zjištěno, ještě v Praze stýkal, přestože byl Sidney úplně na jiném břehu jakožto bojovník za protestantskou Unii,

byl obětován myšlence restituce katolické víry, a ačkoliv je to jen několik málo let, která u nás strávil, není přece myslitelné, že by požehnání jeho apoštolské činnosti bylo tak zcela už odtud vymizelo. Byl z nejmarkantnějších postav protireformačních, bouřlivý, vášnivý, oddaný víře až na smrt (byl po návratu do Anglie, kde způsobil veliký rozruch, odsouzen a umučen). V něm jako ve sv. Petru Kanisiovi a mnohých jiných jsme přijímali posilu zvenčí. Anglie to byla, která nám jej dala, a tento čestný dluh, který nebyl nikdy splacen, nám připomíná závazky vděčnosti k ní.

Zárukou toho, že i v budoucnosti zůstanou pevné duchovní svazky mezi Anglií a Čechami, jeví se nám fakt, že přední katolická jezuitská kolej v Oxfordě nese jméno po blaženém mučedníku Edmundu Campianovi. Jméno Campianovo bylo pojítkem, na něž se příliš dlouho zapomínalo, nechtě je tedy páskou aspoň v budoucnosti.

Nevěříme v ideologie, které mají kurs nebo které se hlásí znovu k životu. Bylo by toho mnoho, kdyby se začalo s vypočítaváním všeho, več nevěříme, protože nejsme pověřiví a lehkověrní. Bylo to v tomto listě řečeno až příliš často.

Věříme však v restituci práv katolické církve. Nejsme skeptiky ani evolucionisty, to jest: víra náboženská není nám věcí, která má oprávnění jako stupeň civilizačního vývoje, jako jeden z projevů lidského ducha. Nemyslíme, že by kdy došlo k tomu, aby ustoupila filosofii nebo nějaké jiné syntéze poznatků a etických norem. Náš pohled na dění není tak dynamický, abychom připustili v tomto smyslu nějaký vývoj. Základní rys víry jest její monumentálnost. Ne *přítomnost*, ani ne jenom *zítřek*, nýbrž *navždy*. Jest to vyjádřeno na konci modliteb slovy: *in saecula saeculorum*, což jest konec konců totéž jako Thompsonovo: *ever and anon*.

Budoucnost tedy, se kterou počítáme (na rozdíl od lidí žijících přítomností), ukáže, kolik síly je skryto v probouzející se katolické Anglii. Možná, že nám pak bude třeba zase nových Campianů a že k nám přijdou jako v XVI. století.

(1926)

Prosí se: nevyrušovat!

Jistý spisovatel, který už dávno skončil v žurnalistu (iniciálky jeho jména se shodují skoro symbolicky s označením jednotky měny, jíž je za své mentorství placen), napsal na Štědrý den 1932: „Žijeme pod útlakem doby; to je vidět na lidech a jejich životě. Ale když slyšíme všude to hlasité a nevlidné nařikačství, chtělo by se křiknout na lidi: U všech všudy, copak to neumíte unést? My, my všichni, jsme přece prožili útlak daleko drtivější; žili jsme v hrůze a tísní nesrovnatelné; chvála bohu, unesli jsme horší doby... Řekl bych, jsme dlužni budoucím ukázat, jak se taková nepohoda unese; skuhráním a reptáním se nic nenapraví a psychologický faktor důvěry, o kterém mluví národohospodáři, se začíná u každého z nás. Jednou z nejhorsích stránek dnešní tísně je slabošství, s jakým ji neseme; a největším slaboštvím je sobectví... Celá ta krize, kterou procházíme, bude zbytečná, nebude-li nám školou... Marné byly svízele, které nás nepřivedly na to jít zase jednou za něčím lepším a neporušitelným... Mluví se rádo o životní úrovni, ale úroveň je věc kultury a ne žlabu. Ano, jde právě o tu úroveň.“

Opravdu se nám zdá, že v případě našeho mentora, kterého tak obtěžuje všeobecné skuhrání a reptání, běží především o úroveň. A sice nikoli o úroveň kulturní, nýbrž právě o úroveň žlabu, úroveň tak pohodlnou, že přes svůj žlab nevidí a jenom se durdí nad tím nepochopitelným hlasitým a nevlidným nařikačstvím, které do jeho žlabu tak rušivě zaléhá. Kdo by se divil, že ho takové slabošství, které je mu vlastně sobectvím, dráždí k tomu, že se přes svůj žlab na lidi rozkřikuje: „U všech všudy...“

(1933)